

Χατζημπαλόγλου Β. Μιχαήλ, Θεσσαλονίκη 18 Μαΐου 2005

Ιστορική ανάμνηση, όπως μου τη διηγήθηκε η μητέρα μου

Αλεξάνδρα Χατζημπαλόγλου, κόρη του Νικολάου και της Σοφίας Δαϊλάνη και εγγονή του Γεωργίου και της Αλεξάνδρας Δαϊλάνη. Όπως πολλές φορές την άκουσε, να την διηγείται στους εναπομείναντες συγγενείς η θεία της Φωτεινή. Κάποια από τα αναφερόμενα μου τα πρωτοείπε γερόντισσα Ευφροσύνη μοναχή ηγουμένη της Ι. Μ. Χαραλάμπους Λευκών στο Αυλωνάρι Ευβοίας, η οποία ως νεοδιόριστη τότε δασκάλα έμενε στο σπίτι της «θείας Φωτεινής».

Τόπος : ΦΟΥΛΑΤΖΙΚΙ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ Μ.ΑΣΙΑΣ

Χρόνος : 27-28 (περίπου) Ιουλίου 1919

Οικογενειακό δένδρο:

Ο παππούς μου ονομάζετο Νικόλαος Ααϊλάνης. Δεν πρόλαβα να τον γνωρίσω αφού πέθανε το έτος 1950. Γεννήθηκε το έτος 1900 και μεγάλωσε στο χωριό Φουλατζίκι Νικομήδειας Μ. Ασίας από τους Γεώργιο και Αλεξάνδρα Δαϊλάνη. Εκεί, έζησε έως τα 18 του χρόνια.

Κυνηγήθηκε από τους Τούρκους και έφυγε από το χωριό και την οικογενειακή ζεστασιά. Γιατί απλά όπως και άλλοι πολλοί δεν θέλησε αλλά και αρνήθηκε να υπηρετήσει τον Τούρκικο στρατό. Ανήκε δηλαδή στους επονομαζόμενους κατσάκηδες.

Γνώρισα όμως τα δύο αδέρφια του, τον Δημήτριο Δαϊλάνη (επονομαζόμενος Δημητρός) και την (θεία όπως την λέγαμε) Φωτεινή σύζυγο Μιχαήλ Σιβρή.

Η γιαγιά μου ονομάζετο Σοφία Τοκαλάκη. Έζησα και ένοιωσα την αγάπη και την ζεστασιά της στα παιδικά μου χρόνια, στο φιλόξενο σπίτι της στο χωριό. Γονείς της ήταν ο Αβέρκιος και η Ευθαλία Τοκαλάκη (που την γνώρισα ως εμπέ). Η γιαγιά γεννήθηκε το έτος 1908 και μεγάλωσε στο χωριό Φουλατζίκι Νικομήδειας Μ.Ασίας .

Τον μεγαλύτερο αδελφό της (τον Θεόδωρο) τον σκότωσαν οι Τούρκοι.

Ιστορική ανάμνηση από τη σφαγή στο Φούλατζικ της Νικομήδειας

Γνώρισα όμως τα άλλα αδέρφια της τον Γιώργο (επονομαζόμενος νταής) Τοκαλάκη που παντρεύτηκε την Αναστασία Καραβοδούρη, την Ελένη που παντρεύτηκε τον Γεώργιο Στεφανίδη, και την Ευσεβία που παντρεύτηκε τον Ιωάννη Σαντουρτζή.

Περιγραφή γεγονότων:

Την ημέρα εκείνη, δηλαδή προς το τέλος Ιουλίου του έτους 1919 (περίπου 27 ή 28) ήρθε στο χωριό Φουλατζίκι του Νομού Νικομήδειας της Μ. Ασίας, ένας τούρκος τελάλης και κάλεσε όλους τους άνδρες του χωριού να συγκεντρωθούν στην εκκλησία. Για να τους μιλήσει δήθεν κάποιος Τούρκος αξιωματούχος που θα ερχόταν σε λίγο.

Κάποιοι (οι περισσότεροι) πήγαν στην εκκλησία. Κάποιοι όμως έμειναν στα σπίτια τους, είτε γιατί προαισθάνθηκαν τι τους περίμενε, είτε γιατί δεν πειθαρχούσαν στους Τούρκους. Και είχε πολλούς τέτοιους απείθαρχους το χωριό.

Οι Τούρκοι έβαλαν φωτιά στην εκκλησία και από τα τέσσερα σημεία. Όποιοι από τους εγκλωβισμένους προσπάθησαν να φύγουν, πυροβολήθηκαν και σκοτώθηκαν.

Ο παππούς μου Νικόλας Δαϊλάνης δεν ήταν στο χωριό, αφού ως «κατσάκης» ήταν κρυμμένος και φιλοξενείτο από μια οικογένεια στο χωριό Σαπάντζα (πολλοί από τους οποίους σήμερα μένουν στο χωριό Άγιος Βασίλειος Θεσσαλονίκης). Ο αδελφός του Δημητρός ως κατσάκης και αυτός ήταν χαμένος στην Πόλη και έτσι γλίτωσε και αυτός.

Η «θεία» Φωτεινή ήταν ήδη παντρεμένη. Την ημέρα εκείνη ήταν στο σπίτι της με τον σύζυγο της Σιβρή Μιχάλη, ο οποίος αρνήθηκε να πάει στην εκκλησία και έτσι γλίτωσε τον θάνατο την ημέρα εκείνη.

Οι Τούρκοι ακολούθως, έβαζαν φωτιές σε στάβλους, αχυρώνες και σε άλλα σημεία σε όλο το χωριό. Ο προπάππος μου Γεώργιος Δαϊλάνης ο οποίος και αυτός δεν πήγε στην εκκλησία, συζήτησε με την προγιαγιά μου Αλεξάνδρα το πρόβλημα των ζώων, που όπως κάθε οικογένεια στο χωριό, είχαν και αυτοί

Ιστορική ανάμνηση από τη σφαγή στο Φούλατζικ της Νικομήδειας

κάποια ελάχιστα . Αναρωτήθηκαν γιατί πρέπει να καούν και τα ζωντανά . Αν τα απελευθέρωναν από τον στάβλο, ίσως γλίτωναν.

Μία όμως σφαίρα, οι γνωστές τότε ως ντουμ-ντουμ τον βρήκε στην πλάτη. Η τρύπα εισόδου στην πλάτη ήταν πολύ μικρή, αλλά ήταν πολύ μεγάλη κατά την έξοδο από το στήθος και όλα τα ζωτικά όργανα χιλιοτρυπημένα. Ο θάνατος του ήταν ακαριαίος. Η προγιαγιά μου Αλεξάνδρα όταν άκουσε τον ήχο της σφαίρας, αλλά και το βογκητό του συζύγου της, κατέβηκε να δει τι συμβαίνει. Βρήκε τον σύζυγο της πεθαμένο. Είδε ότι δεν θέλει να δει κάποιος.

Οι φωτιές παντού και όποιος προσπαθούσε να κυκλοφορήσει έτρωγε από μία «αδέσποτη» σφαίρα.

Μετά από μικρό χρονικό διάστημα η Φωτεινή και ο Μιχάλης Σιβρής πήγαν να δουν τους γονείς και πεθερικά. Δεν τα κατάφεραν. Αλλά μετά από λίγο ξαναπροσπάθησαν.

Τότε είδαν τον πατέρα τους πεθαμένο και την μητέρα τους μπροστά να κλαίει

Ο Σιβρής πρότεινε να πάνε επάνω στο βουνό γιατί οι τούρκοι αγρίεψαν. Δεν υπήρχε ζωή και μέλλον στο χωριό δικαιολόγησε την πρόταση του για να φύγουν. Ενώ η θεία Φωτεινή λέγοντας την άποψη της είπε ότι οι τούρκοι έρχονται προς τα εδώ καν ότι θα σκοτωθούμε όλοι. Πράγματι οι τούρκοι ξαναπλησίαζαν.

Πριν όμως από τα επεισόδια των ημερών εκείνων συνέβη μία πυρκαϊά σε ένα άλλο σπίτι (τυχαία ή εμπρησμός). Το σπίτι όλο κάηκε καθώς και τα παραπήγματα, και οι αποθήκες, πλην του φούρνου, που υπήρχε όπως άλλωστε υπήρχε σε κάθε κατοικία.

Ακολούθως οι τούρκοι έβαζαν φωτιές σε όλα τα σπίτια. Σήμερα παραμένουν ως κάστρα. Αφού ήταν μεγάλα, πολλά από αυτά τριώροφα, και οι μεγάλοι πέτρινοι εξωτερικοί τοίχοι παραμένουν ενώ από την φωτιά έπεσαν οι στέγες, κάηκαν τα παράθυρα και οι πόρτες και έπεσαν οι μεσότοιχοι.

Στην επίθεση των άναρχων ομάδων τούρκων στο χωριό, η οικογένεια (όση απέμεινε), μπήκε στον φούρνο της

προαναφερόμενης καμένης κατοικίας, για να γλιτώσει. Ήταν για αυτούς το μοναδικό σημείο που δεν θα έψαχναν οι τούρκοι. Κατακαλόκαιρο με την ζέστη, με πυρκαϊές στο χωριό, με τα «αποκαΐδια» που υπήρχαν, η προγιαγιά μου Αλεξάνδρα πέθανε από ασφυξία μέσα στον φούρνο, η θεία Φωτεινή έχασε τις αισθήσεις της (λιποθύμησε) και ο θείος Μιχάλης αν και έχασε το φως του, προσέφερε τις Α' βοήθειες στην σύζυγο του θεία Φωτεινή.

Το ίδιο βράδυ συγκεντρώθηκαν όσοι απέμειναν στο χωριό, άνδρες, γυναίκες, παιδιά, μωρά, γέροι και όλοι μαζί ανηφόρησαν προς το βουνό για να γλιτώσουν. Τραβούσαν τον δικό τους «Γολγοθά».

Κατά την διαδρομή προς το βουνό, κάποιοι «καπετάνιοι», διέταξαν και απαίτησαν με την απειλή του θανάτου, τις μάνες που είχαν μωρά παιδιά, να τα πετάξουν στην χαράδρα ή να τα αφήσουν κάπου. Ίσως φοβούμενοι ότι θα προδοθούν όλοι από το κλάμα και ότι μετά σίγουρα οι τούρκοι θα τους σκότωναν.

Πολλές μάνες άφησαν τα μωρά τους, σε κάποιο σημείο του δρόμου. Με πόνο στην καρδιά βεβαίως. Και συνέχισαν τον ανηφορικό δρόμο τους. Μόνον αυτές ξέρουν τι τράβηξαν.

Μία από τις μάνες αυτές δεν άντεξε και επέστρεψε μετά από μία εβδομάδα. Το μωρό της ζούσε. Τι ευτυχία! Ας ήταν μυρμηγκοφαγωμένο, ας ήταν ποντικοφαγωμένο. Η κυρία αυτή μέχρι πρότινος ζούσε στην Βέροια, έκανε την δική της οικογένεια και τακτικά επισκέπτετο το χωριό (Ευρωπό) με έντονα τα σημάδια στα χείλη, στα φρύδια, και σε άλλα σημεία του προσώπου της από την περιπέτεια της εκείνη στο χωριό Φουλατζίκι Νικομήδειας Μ. Ασίας.

Η προγιαγιά μου Αλεξάνδρα πέθανε σε ηλικία 40 ετών μέσα σε φούρνο οικίας του χωριού Φουλατζίκι. Για να μην πέσει στα χέρια των τούρκων. Ο προπάππος μου Γεώργιος πέθανε δύο ημέρες πριν σε ηλικία 42 ετών από σφαίρα των τούρκων στο χωριό Φουλατζίκι.

Στον «ανηφορικό» τους δρόμο ο θείος Μιχάλης δεν έβλεπε, ενώ η θεία Φωτεινή είχε προβλήματα στην αναπνοή της. Στο βουνό επάνω έκανε επιθέματα και πλύσεις των ματιών του, 3-4

φορές την ημέρα, με το γάλα από τις γυναίκες που απότομα σταμάτησαν τον θηλασμό. Όταν όμως ξύπνησε την 9^η ημέρα και είδε την ανατολή του ηλίου είδε με τα μάτια του το δράμα. Γιατί μέχρι τότε το έβλεπε με τα μάτια της ψυχής του. Η προσευχή της θείας Φωτεινής ήταν αδιάλειπτη, όλες (αυτές τις ημέρες).

Την 12^η ημέρα από την αναχώρηση τους από το χωριό Φουλατζίκι ο θείος Μιχάλης επέστρεψε. Με μεγάλο κίνδυνο για την σωματική του ακεραιότητα και μετά από πολλές διαφωνίες με την σύζυγο του θεία Φωτεινή αλλά και κρυφά από αυτήν. Αυτός ήθελε να επιστρέψει ενωρίτερα να να κάνει νωρίτερα το καθήκον του προς τους πεθαμένους. Ήθελε να ρίξει λίγο χώμα συμβολικά ως ταφή και να πει μια προσευχή για το καλό ταξίδι. Η σήψη των δύο ήταν σε προχωρημένο στάδιο, τόσο από την ζέστη του καλοκαιριού όσο και από το μεγάλο χρονικό διάστημα που έμειναν άταφοι. Στην προσπάθεια του να την βγάλει από τον φούρνο, έπιανε τα άκρα της προγιαγιάς μου Αλεξάνδρας και απεκολούντο, ενώ στο άψυχο σώμα του προπάππου μου Γεωργίου υπήρχαν μυριάδες σκουλήκια.

Άνοιξε ένα μικρό λάκκο, έκανε μία προσευχή, είπε μία ευχή και τους έθαψε (παράχωσε) μαζί. Γιατί ήταν μαζί και στην ζωή και στον θάνατο «Έμειναν μαζί» στο μέρος που γεννήθηκαν, που μεγάλωσαν που αγάπησαν, που δεν λησμονούμε.